

Mit csomagolt édesanyám?

Alszol. Legszebb álmodban hirtelen meglátsz egy hullát a boncasztalon, s megfagy a véred. Osvényeiden így kísér végig, keze válladon, a felfedezés és a félelem.

Utazván álmodban, a vonaton megéhezel s „mit csomagolt nekem édesanyám, mi finomat vajon?”

– kérded kíváncsian, táskádba nyúlva, de elborzadsz: felvágva ott a hullá.

Leszállsz a bőrönddel. Félsz szólni. Félsz a poggyászt eldobni. Gondolni másra nem bírsz. Jársz állomásról állomásra, s nem beszélsz róla. Csak róla beszélsz.

Kisfaludy András

ODAADÓ KIS SAKÁLOK

1967. szeptember 26-án délelőtt már nem bírtam tovább toporogni a lakásban, és annak ellenére, hogy még nem volt tizenkét óra, lerohantam az utcára. Szüleimet vártam Amerikából. Sietve járkáltam le-föl a Riadó utcában, mintha az én sietségem hamarabb hazahozná őket. Tetszett a gondolat, hogy én fogok először találkozni velük. Én látom meg őket először, míg a többiek fönnt a lakásban sütnek, főznek, takarítanak, csinosítják a szobákat. Egy héttel ezelőtt még New Yorkból telefonáltak, pontosan az indulás előtt. Apám azt mondta, „hét nap múlva szombaton tizenkettőkor érkezünk”. Sehogyan sem fért a fejembe az a bátorság, amivel ilyen pontosan meg tudja mondani az érkezés időpontját. Milyen alapon? Nem mintha valamilyen változáson esett volna át apám, mert mindig pontos ember volt, de hát azért ez mégiscsak egyheti utazás. Egy hatalmas cirkálóval át a Csendes-óceánon, Amszterdamban kikötnek, és onnan kocsival haza, ide a Riadó utcába. Milyen dolog ez, amikor én a Széna térre se tudok pontosan megérkezni, pedig az csak nyolc buszmegállóra van ide.

Hol beborult, hol meg kisütött a nap, de meleg volt, majdnem nyári meleg. Lenyűletemesen sétáltam az utca két vége között, de egyre türelmetlenebbül és már-már kaján örömmel állapítottam meg, hogy mégse lesz olyan pontos az érkezés, mert túl voltunk a déli harangszón, ők meg sehol. „Amerikából jöttünk, híres mesterségünk címere apám, anyám” – mondogattam magamban, úgy a lépések ritmusára, szótagonként. Nem tudtam megállapítani, melyik volt számomra izgalmasabb pillanat, az indulás az előkészületekkel vagy az érkezés evvel a várakozással.

Egy éve mentek el. Amikor megtudtam, hogy apámat meghívták New Yorkba kutató professzornak – a menő egyetemek közül az egyikbe –, talán hasonló izgalom és várakozás töltött el, mint most. Esténként arról álmodoztam, hogy majd kivesznek a Képzőművészeti Gimnáziumból, és ott járok valami hasonlóba, vagy nem járok, csak egy egyszerű gimibe, vagy valamilyen magyar iskolát keresünk, vagy nem történik semmi, és csak flangálok New York utcáin, itthon meg halasztok egy évet, naná. Szerettem játszodozni ezekkel a változatokkal, mert kezdetben mindegyik lehetőség tetszett. Az osztálytársaim már irigykedve néztek rám, és valahogy egyértelművé vált számukra: ő Amerikába megy. A tervezett indulás előtt egy hónappal közölték a minisztérium illetékesei, hogy a kiutazást engedélyezik, de egy feltételt szabnak. A család fele utazhat, a másiknak itthon kell maradnia. Apám mehet a feleségével, s mi, gyerekek maradunk, vagy mehet velem, de akkor anyám és a húgom marad, de ha úgy tetszik, mehet akár a húgommal is. Ahogy neki jó, de két embernek itthon kell maradnia.

Kiutazásból a Belügyminisztérium illetékesei is serényen felkészültek. Az indulás előtti hetekben egyre többször volt rossz a telefon. Jöttek javítani, szerelni, álmélnodni, hogy mi a csuda, aztán amikor apámék elmentek, megjelent egy civil ruhás férfi, bemutatkozott, elmondta, hogy kihez van szerencsénk, és nagy nyugalommal tudomásunkra hozta: „Jobb lesz, ha hazajönnek. Eszükbe ne jusson ott maradni.”

A szüleim erről már mit sem tudtak. Utólag telefonon nem lehetett megmondani, levélben sem lehett közölni, mert azokat felbontották, átvilágították, ellenőrizték.

Tegnap délben ismét megjelent a nyomozó. Nem akart sokáig zavarni, de azért leült, és már korántsem olyan nyugodtan megkérdezte: „Most mondják meg őszintén, de minden kertelés nélkül. Mit tudnak maguk, hazajönnek vagy sem?” Abban a fojtott és kényszeredett légkörben, amit ez a beszélgetés idézett elő, kitört belőlem valami röhgécsféle. Kimentem a konyhába, hogy ne hallják, potyogtak a könnyeim, derékban összegörnyedt a testem, kezemmel a combomat ütögettem, nem bírtam uralkodni magamon. Ezek a marhák azt hiszik, hogy kamu az egész. Mindent lehallgattak, figyeltek, figyeltek, és most arra gondolnak, hogy talán mégse. Hátha csak játszottunk. Túl akarunk járni az eszükön. A telefonban elhangzott minden igen azt jelenti, hogy nem, és fordítva. Résen kell lenni.

Amikor ez a tegnapi látogatás végigfutott a fejemben, önkéntelenül ismét nevetni kezdtem az utcán, csak úgy magamban. Körülnéztem, hogy lát-e valaki. A Riadó utca majdnem kihalt volt, még a gyerekek sem rohángáltak. Egyedül az öreg Pasch bácsi jött haza a kocsmából, rendesen bepíálva – ahogy szokott –, különben senki. Nagyanyám lekiabált a konyhaablakból, hogy „ebéd”. Visszafordultam, láttam, hogy nem vehetett észre, mert egy nagy fenyőfa eltakart. Vártam egy pillanatot, aztán továbbmentem. Eszem ágában sem volt fölmenni, itt hagyni ezt a jó pozíciót, elsőnek akartam velük találkozni. Ki gondol ilyenkor ebédre, boldog voltam, hogy végre látni fogom őket, és örültem ennek az állapotnak, amelyben a jóleső ábrándozás keveredett a várakozás izgalmával.

Sírni fogunk, sírni. Mindenki szeméből potyog majd a könny. Rakodunk, rámo-lunk, beszélünk, beszélünk egész éjjel, és talán apám félrehív, ahogy szokta régen, hogy csak velem beszéljen. El kell neki mondanom nagyapám halálát. Levélben nem tudtam olyan jól megírni, ahogy élőszóval elmondhatnám neki. A Ferihegyi repülőtéren nem is tudom, hogy miért, de csak mi ketten búcsúztattuk őket, Kőkőke és én. Fölszállt a repülő, lengettük a karunkat, és néztünk a gép után. Nagyapám, aki egész

idáig kiválóan türtőztette magát, elkezdett zokogni. Állt némán, szeméből hullott a könny, és noha már nem láttuk a repülőgépet, ő csak integetett a távolba. Nem akart elmenni a teraszról. Derekánál fogva átöleltem, s lassan elindultunk vissza a kijárat felé. A várakozóban arra kért, uljunk le egy pillanatra, rosszul érzi magát. Sokáig nem mondott semmit, csak sírt. Velem se törődött. Aztán egyszer csak megszólalt mély hangon, lassan, ügyelve minden kimondott szóra: „Most láttam utoljára a fiam. Mire hazajön, én már nem élek.” Összeszorult a szívem. Nem megérzés volt ez az ő részéről, hanem valaminek a tudása. Fél évvel később Rákoskeresztúrról telefonált a szomszédja, Kököke meghalt. Nagybátyámmal mentünk hozzá. Amíg ő intézkedett, egyedül maradtam Kökökével. Kis lámpa égett mellette. Az éjjeliszekrényen orvosságok heverték. Bal kezével odanyúlt egy parányi sárga tablettáért. Már nem tudta bevenni. Kihullott a kezéből. Sokáig álltam mellette. Azon tűnődtem, honnan tudta.

Figyeltem a Riadó utcába beforduló autókat. Minden kocsit alaposan megnéztem. Nem tudtam, hogy milyen autóval jönnek. Egy dolog biztos volt, magyar rendszám-tábla nem lehet rajta. Talán holland vagy amerikai. Lassan telte az idő, és bár szerettem az ilyen állapotokat, a várakozást vagy a hosszú sétákat, amikor az ember szabadon ábrándozhat, most mégis kezdtem magam s a helyzetet is utálni. Amióta az ő érkezésüket várom, többször jutott eszembe, hogy nem is ez a fontos számomra, hanem amit hoznak. Amerikai levegő, élet, lapok, fotók, filmek, farmer. Marhaságok, linkeskedések jutottak eszembe, és az az átkozott Amerika. Ahova én is mehettem volna. Miért nem én mentem? Megkérdezték tőlem mások is. Egy idő múlva a válaszom is módosult, és valami olyasmit kanyarítottam a dologból, hogy egyenesen én mondtam le. Nem itt hagytak, hanem hőiesen lemondtam. Barátaim előtt nőtt a tekintélyem, és érdekessé váltam. Az igazsághoz hozzátartozott ez a kis hazugság. De az a tény, hogy nekem van vagy lesz valami közöm Amerikához addig, amíg mások csak olvashatnak róla, dagasztotta a mellemet. Zoltán, akivel már hónapok óta barátkoztam, mindenkinek így mutatott be: „A srác szülei kinn vannak Amerikában.” Ez jelentett valamit. Zoltán rongyosra olvasta már az „Üvöltés”-t, kívülről mondott fel belőle részleteket, a legizgalmasabb Ginsberg-idézeteket köpte akkor is, ha nem kellett, én meg csak álltam, és nem értettem, hogy miről van szó. Ahhoz, hogy köztük maradjak, muszáj volt három nap alatt átfutni az „Üvöltés”-t, és muszáj volt várnom apámékat, hogy én tudjam meg leginkább, milyen Amerika.

Lelkiismeret-furdalás fogott el amiatt, hogy nem is őket várom, hanem az infókat Amerikáról, nem is az érdekel, hogy végre megjönnek, hanem hogy mit hoznak. Ez a cinkos kíváncsiság egyre nőtt bennem, és utálattal gondoltam magamra, kicsinyes-ségemre. Pedig hát nagyon izgatott az ő csomagjuk, az amerikai pakk.

Korgott a gyomrom, fél négy is elmúlt már. Elhatároztam, hogy nem várok tovább. Fonn a lakásban csend volt. Az öregek elfáradtak a sürgés-forgásban, és lefeküdtek. Megmelegítettem az ételt, és ettem. Egyszer csak álmosan kiabálva kiténfereg öreg nagyanyám.

– Megjöttek, megjöttek! Itt vannak, no.

Szinte alig mondta ki az utolsó szót, már nyitotta anyám az ajtót, egymás nyakába borultak.

– Félórája dudálunk nektek. Nem is vártatok? – kérdezte, aztán sietett hozzám. Örölnöm kellett volna, mégis kicsit szomorú lettem, hogy így sikerült. Mert hát más az, ha lenn találkozunk az utcán, és más, ha itt fõnn, sehogy se.

Sokáig tartott, amíg felcipeltük a zöld US Navy feliratú zsákokat és különböző bördönöket. Pillanatok alatt színes zsbvásár keletkezett a szobákban. Rakodtunk, rámolgtunk, ajándékoztunk, ettünk, ittunk, meséltünk hosszan, csapongva, összevissza mindent, hiszen nem is az volt a fontos, hogy ki mit mond, hanem hogy egyáltalán vagyunk. Szóba került Kóköke halála, az iskola, a St. Johns University, a New York-i munka, Manhattan, Empire State Building, Rockefeller Center, az óceán, a keleti part és a Riadó utca. Úgy tizenegy óra tájékán apám félrehívott. Először arra gondoltam, tudom, hogy miért. A kis szobában elővett egy doboz cigarettát.

– Cigizel?

– Nem.

– Gyújts rá. Nem kell titokban. Megengedem. – Akkoriban tényleg nem dohányoztam. Előtte már kipróbáltam, szívtam, aztán abbamaradt. Most rá kellett gyújtanom. Szédültem a harmadik slukknál. Nem kívántam.

– Viceroy – mondtam félhangosan, amikor kivettem kezéből a cigarettásdobozt, hogy közelebből megnézzem.

Gyorsan telt az idő. Most már kézzelfogható valóságban élünk együtt. Nem csupán eszme volt apám és anyám, aki van, de még sincs. Nem választott el minket a Csendes-óceán és egy másik világ. Százszor és százszor futott egymásra pillantásunk. Toporogtam. Nem tudtam felfogni, hogy tényleg itt vannak. Tekintetemmel körbejártam őket külön-külön, tetőtől talpig, hogy legalább a megszokott térben érezzem a test, a testük arányait, úgy, ahogy annak előtte volt a tudatomban. Fájdalmas volt minden parányi szünet a befejezett mondatok után. Úgy éreztem, a közeledési vágy egyre távolabb visz minket egymástól. Egyszer csak öntudatlanul odaszóltam apámhoz.

– És mi van a Dicyclohexylcarbodiimiddel? – magam sem tudtam, hogyan jutott eszembe ez a kémiában használatos szó. Évekkel ezelőtt, de már vagy nyolc-tíz éve beszélt róla apám a konyhában. Bosszankodott, hogy fiatal vegyészmérnök kollégái lusták egy szuszra kimondani ezt a szót, mert hosszú. Leginkább csak ennyit mondtak: Dé-há-cé-i.

– Hát ezt meg honnan tudod? – kérdezte, és hirtelen mindenki rám nézett egy pillanatra. Megijedtem, de jólesett, hogy engem figyelnek.

– Hogyhogy honnan? Te beszéltél róla, vagy nem?

– Mikor volt már az?

– Régen. Nagyon régen.

– Egyébként köszönöm, megvannak; jó szolgálatot tettek a peptideimnek.

Alig vártam, hogy találkozzam Zoltánnal. Leuljünk beszélni Amerikáról, úgy, ahogy ő is akarta. Hívtam telefonon, kerestem a megszokott helyeken, esténként bementem a Belvárosba, lenyomtam egy-két kört, hátha összefutunk. Benéztem a Drinkbe, átmentem a Kárpátiába, aztán az Egyetembe, végig a Váci utcán, lesve az ismerősöket, de sem én, sem mások nem látták sehol. Tudta, hogy megérkeztek a szüleim, tudta, hogy tele leszek infóval, tudta, hogy találkozunk kell, és most elbűjt. Még az is megfordult a fejemben, hogy direkt csinálja. Altat, hűvösre tesz, nehogy ebből nekem valami előnyöm származzon. Ravaszul megvárat, mintha nem is történt volna semmi, mintha nem is volna érdekes az az Amerika, amiről én mesélhetek. Pedig tudom, hogy érdekli, hiszen mondta.

Egyik délelőtt telefonált, anyámmal beszélt. Udvarias volt, bemutatkozott, felnőtt férfi módjára üdvözölte őt Magyarországon, és kérte, hogy majd keressem meg. Azon-

nal visszahívtam, estére megbeszéltünk egy találkozót. Azok közül a holmik közül, amelyeket apám saját magának hozott kintről, kiszúrtam egy széles, vízszintes csikozású trikót. Félarasznyi mélykék és bordó csíkok, pont úgy, mint az a Mick Jagger-képeken látható volt. Tiszta beat. Nagyon szerettem volna magamnak egy ilyen cuccot, de hát nekem nem volt szerencsém. Óvatosan kihúztam a szekrényben gondosan egymásra rakott darabok közül, és egy pulóver alá fölvettem. Nem fogja apám észrevenni, mert mire én hazajövök, ő már alszik, gondoltam.

Nem késtem sokat. A Jégbüfé előtt Zoli egy barátjával együtt várt. Szeme olyan volt, mint egy rés, kicsi, keskeny, mélyen ülő, de csibészesen mosolygott vele mindig. A szemembe nézett, átölelt, úgy tett, mintha a Mick Jagger-es trikót észre sem venné. A másik srác azonnal odalépett hozzám, kezével megcsimította jobb karomat, aztán két ujjja közé dorzsolte a trikó anyagát, és rám nézett.

– Cucc. Frankó cucc. Ami?

– Aha – feleltem olyan hangsúllyal, mintha nem is volna érdekes.

– Tegyük egy kört. A barátomat is érdekli, amit nekem mondanál. Aztán majd beülünk valahová.

Nem volt kedvem hozzá. Csak vele akartam lenni. Zoltán ügyesen körülvette magát emberekkel, és noha szeretett egyedül lenni, mindig volt mellette valaki. Arra gondoltam, hogyha már végre összefutunk, akkor legyünk ketten, nem kell a közönség, ez személyes dolog, csak ránk tartozik. Kicsit vártam a válasszal, majd arra hivatkoztam, hogy mennem kell, nincs sok időm. Ő nem így gondolta.

– Járfás jó srác. Nem fog zavarni. Menjünk – és elindult a Drink bár felé.

A csuda tudja, hogy miért ebben a kis bárban szoktunk összejönni. Drága volt, kicsi, füstös, és csupa olyan ember járt oda, akikkel ellentétesen gondolkodtunk, vagy akit az öltözködése, életkora vagy viselkedése miatt első látásra utálni lehetett. Ahogy beléptünk, Zoli rögtön odament az ismerős pincérlányhoz, rendelt három kávét, Gary Malligannel. Ő is szerette a dzsesszt, Coltrane-t, Mulligant. A beatzene nem érdekelte, legföljebb ha táncolni akart.

– Akadt valami dolgom, ezért nem hívtalak. Mesélj – mondta, és rágyújtott. Az elégett gyufaszál végét fogával kettéhasította, és miközben rám figyelt, állandóan piszkálta körme alatt a piszkot. Ez a beszélgetés közbeni körömpiszkálás is egyike volt azoknak a dolgoknak, amelyek jellemzők voltak Zoltánra, mint ahogy az is, hogy télen, nyáron, a legnagyobb hőségben is eredeti amerikai cowboyorszát viselt, becsúsztatva a nadrágszár alá, hogy csak a csizma hegyes orrú feje s vastag talpa látszódjon. Enyhén hosszú szénfekete haját, amelybe tizennyolc éves kora ellenére néhány ősz hajszál vegyült, gondosan lapogatta. Étkezés közben kitétt a tányér mögé állítva egy könyvet vagy újságot, és elmélyülten olvasott. „Kihasznlom az időt” – mondta. A dolog nekem is tetszett. Ki is próbáltam, de otthon jó párszor lehurrogtak, mert az ember társaságban nem olvas.

Készültem a beszélgetésre, fejben többször összeállítottam, hogy miről fogok beszélni. Most azonban – ahogy az nálam lenni szokott – hirtelen megváltoztattam a tervet. Úgy éreztem, elegendő lesz, ha az elején elmondok egy-két marhaságot, és ha még mindig érdekli a dolog, akkor belemegyek egy kicsit a sűrűjébe. Járfás rendszeren hallgatott, hol a pincérnő mellét nézte, hol meg minket.

– Amerika?

– Mennek a dolgok, mennek. Figyelj, templomok előtt, úgynevezett sale-en kitesz-

nek mindenféle használt ruhát, öltönyt, porszívót, lemezjátszót bagóért. Öt dollárért olyan szmokingot veszel, amilyent csak akarsz. Már akinek az kell. Egyszerűen nem téma a cucc.

– Ott a helyem.

– Az embereket az érdekli, ki mit tesz le az asztalra. Az nem fontos, hogy honnan jöttél, hová mész, ki vagy, csak az, hogy milyen a melód. Másként gondolkodnak, de egyébként is megfordultak a dolgok. Az egyetemista éjjel tányért mos, hogy legyen pénze a tandíjra. A professzor biciklivel megy az egyetemre, nem az Oldsmobiljával. Csokik veszik a legdrágább autókat. A szegények járnak jó ruhákban, a gazdagok meg rongyokban, nehogy kirabolják őket.

– Döfi.

– Például nincs olyan, hogy segítség. Ha az utcán valaki ájultan fekszik a kövön, egyszerűen elmennek mellette. Otthagyják. Képzeld el. Az a divat, hogy csőrök összeesnek a járdán, de csak tettetik magukat, semmi bajuk. Odamész segíteni, és azonnal kirabolnak, vagy rendőrért kiabálnak, mintha te támadtad volna meg őket. Mintha te lennél a támadó, ők meg az áldozatok. Jön a yard, és téged visznek el. Úgy-hogy inkább ott hagyják őket feküdni az aszfalton.

– Állati...

Lassan megeredt a nyelvem, és szinte összefüggéstelenül meséltem azokat a történeteket, amelyeket szüleimtől hallottam. Zolit is érdekelte mindez, szemmel láthatóan habzsolta a szavaimat, egy idő után azonban türelmetlenné vált, mást akart hallani. A beatról jóformán szó sem esett. Erről nem sokat beszéltem, de hát hogyan is mondhattam volna bármit, amikor apám az egyetem laboratóriumában csiszolt üvegű lombikok, kémcsövek, analitikai műszerek, chromatographok, peptidek, sejtek, atomok, komputerek között élt, a napi munka után pedig mint egy idegen polgár létezett a New York-i utcán.

Járfás, aki szódtlanul ült mellettem, most felállt, letett öt forintot az asztalra, és elindult a kijárat felé.

– Add majd oda neki. Kíváncsi vagyok a véleményére – szólt hátra Zolihoz.

Egyedül maradtunk. Zoli elővett egy mappát, kinyitotta, és elem rakott pár gépelt oldalt.

– Írtam egy novellát Dixiről.

– Ki az a Dixi?

– Majd megtudod. Olvasd el. Ha tetszik, csinálhatnál hozzá egy-két illusztrációt.

Rád gondoltam.

„Itt nyugszik a világ egyetlen nyula, amelyik nem futott el” – ez volt az írás címe. Gyorsan átfutottam. Valami földmérőről szólt, aki keresztbe-kasul száguld az országban stoppal, és mire hazaér, kiderül, hogy a csaja meglopta. Elvitte azt a teodolitot, amivel a melóhelyén dolgozik. Ez a mérőműszer volt az egyetlen vagyona.

– Tényleg így történt?

– Részben.

– Nem veri meg a csajt, dobja ki, rúgja ki?

– Nem. Nem ez a fontos.

– Kicsoda? Miféle alak ez?

– Dixi.

– Mit csinál?

– Él. Tiszta beat, tiszta hippi. Őt nem azok a megszokott kapcsolatok, gesztusok

érdeklik, amiket általában mi ismerünk. Hogy itt meglopják, az egy pech. A csajt ő hozta el az intézetből, s ez igaz. Lelenc volt, most szerelmi kurzusban neveli. Ha együtt vannak.

– Hát hogy vannak?

– Együtt is meg külön is. Élnek baromi lendülettel, úgy, ahogy azt kell.

– De hát hogy?

– Te ezt nem érted. Nézd, én úgy ismertem meg a Dixit – de akkor még nem volt „Üvöltés” meg beatnemzedék –, hogy összejöttünk egy bulin. Ittunk, aztán egyszer csak eltűnt. Odajön hozzám ez a csaj – ez a lelenc –, és azt mondja, ha akarok még a Dixivel találkozni, akkor holnap négyre menjek le a Drinkbe. Ott lesz. Lementem, ő sehol. A pincérnő átnyújtott egy fecnit. Az állt rajta: hétkor a Kalefon. Ott az egyik haver azt mondja: „Itt volt. Osszejött nekik valami, és lementek Világosra.” A Déli pályaudvar jegypénztárának ablaka mellett négy nagy betű volt a falra firkálva: DIXI. Képzelted, milyen helyzet, de egy pillanatig se gondolkodtam rajta, elhatároztam, hogy lemegyek. Cső, mert pénz alig volt nálam. A vonaton nem volt semmi probléma. Amikor befutott a szerelvény a világosi állomásra, feltűnt nekem valami. Az állomást jelző táblára firkáltak valamit. Körülnéztem, hogy hátha itt vannak, persze sehol senki. Odamentem a táblához. A Balatonvilágos felirat feletti szabad helyre azt írták föl: FÖLDEVÁR-STOP. Este volt, sötét volt, nem nyüzsögtek az emberek. Kimentem az országútra, hátha fölvesz valaki. Még nem volt tizenkét óra, amikor megérkeztem. Tényleg ott voltak. Dixi rendesen bepíálva, bal karjával egy ismeretlen lányt ölelt át, mosolygós arccal fogadott. Kezembe nyomta a borospalackot: „Igyál” – mondta. Érted, apró jelzések, hogy mikor, hol, és lendületből le.

Nem szóltam egy szót se. Úgy éreztem, csak hülyeségeket tudnék kérdezni. De hát lenyűgöző volt ez a mese, vagy mi. Van, aki így él? Pfü! – ilyen pali ez a Dixi? Szabadon jön-megy az országban, és azt csinál, amit akar. De egyáltalán, úgy lehet vele megismerkedni – persze csak ha akarsz, fokról fokra –, hogy együttal ki is választ magának.

Követni kell őt, mint a Kékszakállt?

– A földmérők így élnek?

Zoli először elmosolyodott, majd nevetésbe csapott át. Izgett-mozgott a Drink bár kis puffján, látta, hogy naiv vagyok, de nem akart megsérteni. Folállt, a pultnál rendelt magának egy kis konyakot, és visszajött hozzám.

– Te mondtad, hogy földmérő a srác.

– Nem, nem, nem az – válaszolt, és éreztem a hangjában, hogy ugyanolyan komolyan vesz, mint az előbb.

– Nem. Az egész kamu. Nemrég megmutatta a munkakönyvét. Tizenhét-szer lépett be és ki ugyanarra a munkahelyre. A Mélyéptervhez. Az egész azért van, hogy ne vigyék el a rendőrok közveszélyes munkakerülését.

– Na és akkor hogy? Mégiscsak dolgozik.

– Nem érted?! Belép, aznap fölveszi a munkát, aztán oda se néz többé. Egy hónap múlva kirúgják, és onnantól kezdve még három hónapig oké. Akkor újra belép, és kezdődik minden elölről.

– Állati.

– Az.

– No de nem keres semmit.

– Kit érdekel a pénz. Azt össze lehet szedni valahogy. Egyébként fest. Az apja is festett. Absztrakt képeket.

Állati. Szeretnék vele megismerkedni.

– Az nem megy olyan könnyen. Csak úgy rendesen megbeszélni vele egy találkozót, hogy itt meg ott, az nem megy. A konformizmus nem az ő kenyere. Ha fölbukkan délután négykor itt, vagy este Siófokon, akkor annak örülni kell, akkor a tied. Végtelen szeretettel néz mindenkire, de csak az az ember érdeklí, akiben van valami energia, valami svung. Abszolút pontosan tudja azt a pillanatot, hogy mikor kell odébállnia, elhagyni, ami kimerült, hogy új impulzust szerezzen.

– Eladja a képeit?

– Ne beszélj csacsiságokat. Miért, te eltartod magad?

– Nem, de én még csak tizenhét éves vagyok.

– Úgy van a dolog, hogy ma nekem van mákom, holnap neked, aztán egy másiknak, egy harmadiknak, úgyhogy nem téma. Az is igaz, hogy neki többnyire nincs. De nem lejmol.

– Összehozol vele?

Zoli rágyújtott egy Kossuthra, gondosan behajtogatta a puha doboz tetejét, szívott egy jókorát a cigiből, és hátradőlt a falnak. Ránézett a Mick Jagger-es trikómra, egy pillanatilag töprengett, aztán kibökte:

– Van egy ajánlatom. Add nekem ezt a trikót, és cserébe összehozlak Dixivel.

A kérdésben vagy alkuban nem volt semmi különös, szokatlan. Egy farmernadrág vagy ing, a jó „AMI” cucc ritkaságszámba ment, és ha hirtelen kellett valakinek, akkor a haverok kolcsönadták egy órára vagy egy napra, akár egy hétre is. Az örök csere is gyakori volt, így aztán az a pár jó darab sokszor cserélt gazdát. Mit mondjak? Nem árulhattam el, hogy a trikó nem az enyém.

– Majd meglátjuk. Ne felejtsd el, még nekem is új.

– Te tudod – szólt oda Zoltán, és az asztalon heverő öt forinthez elővett még egy húszast. Számolt magában. – Van nálad valami?

– Egy kávé volt.

– Ez elég lenne, de még el kell mennem valahová.

Összeszedtem apróban még tizenöt forintot, fizettünk. Az ajtóban Zoli megállt, és nagyon magabiztosan hozzátette:

– Nem akarlak rábeszélni az alkura, de ha én lennék hasonló helyzetben, nekem megérné.

– Jó, jó, értem. Nekem is, de még alig volt rajtam.

– Illusztráció, trikó.

– Dixi.

– Csa.

– Csa.

Szerettem volna kiverni a fejemből ezt az egészet. Hülyeség volt fölvenni akár egy órára is a trikót. Toltam magam előtt az időt, nem akartam vele találkozni. Otthon a lakásban kisebbfajta átalakítást végeztünk. A ház, amelyben 1952-től éltünk, a háború kezdetén épült, hagyományos polgári lépték szerint. Az utcai fronton lévő lakások három szobából, cselédszobából és egy hallból állottak. A hallt és a nagyszobát négyszárnyú uvegajtó választotta el egymástól, amire már semmi szükségünk nem volt. Jöttek-mentek a szakik, por, maltertörmelék állt a helyiség közepén, és hogy a ruhákat, egyebeket megóvjuk, ismét visszacsomagoltunk jó párat az amerikai ejtőernyőszákokba. Gondolkodtam az illusztráción, készítettem néhány vázlatot, aztán egyik este

megcsináltam „az el nem futó nyulat”, amelyből nincs is több a világon. Szerda délután, úgy hat körül, Zoli hívott.

- Áll még az alku?
- Persze hogy áll. Egyébként készen vagyok.
- Akkor most összefuthatunk egy kicsit. Itt ül mellettem Dixi. Akarod?
- Megyek.

Elővettem a mappából az elkészült monotypiát, és már indultam is, eszembe jutott a trikó. Soha nem loptam még, eltekintve néhány forinttól, amit gyerekkoromban a bevásárlásnál takarítottam meg, hogy amerikai rágógumit vegyek rajta. Szégyelltem magam, piszkosul kalimpált a szívem, de menni kellett. „Biztosan megbocsátana nekem apám, ha tudná, hogy miért keveredtem ebbe a hülyeségbe. Nekem ez fontos” – biztattam magam. A lakásban lévő felfordulás meg egyenesen kapóra jött. A munkások még dolgoztak. Az ágyam mellett tárolt zsákokban gyorsan keresgéltni kezdtem. Kinek tűnik föl ebben az összevisszaságban, hogy egy ruhadarab nincs a helyén. Ők is elvihették, és mire kiderül a hiány, már nem fognak itt dolgozni. Ez a gondolat némileg megnyugtató. Kihúztam a trikót a többi ruhanemű közül, és a hasam alá gyűrve elrohantam hazulról.

– Elhoztad? – kérdezte Zoltán, amikor beléptem a Drinkbe. Letettem a kis kerek asztalra a rajzpapírba csomagolt monotypiát és a trikót. Földerült az arca.

– Rád lehet számítani – azzal fölállt, magához vette a trikót, és kiment a mosdóba, hogy azonnal fölvegye.

Kevesen ücsörögtünk a bárban, néhány pár, egy-két idősebb, magányos férfi és mi. Szólt a rádió, magyar slágerekkel, a pincérnő mosogatott, Dixi sehol, viszont a kis kerek asztalkán nagy rendetlenségben sorakoztak a stampedlis poharak, bizonyosságául annak, hogy régóta konyakoznak, a hamutartó tele csikkokkal. Zoli visszajött az új trikóban, leült mellém.

– Ahogy megláttam ezt rajtad, éreztem, hogy meg kell szereznem. Örülök is neki.

– Tudom, milyen.

– Megint igazoltattak. Buknak a Dixire, már lassan rám is. Nem tudják felfogni, hogy lehet az, hogy valaki délelőttönként is itt flangál a Belvárosban. Munkaidőben nem dolgozik.

– Rendben volt minden.

– Kiírta a címet. Ellenőrizni akarják. Dixi fölment a haverhoz, hogy ott benn intézkedjen valamit az ő érdekében. Ne aggódj, mindjárt jön.

– És ha nem sikerül, elviszik, vagy mi?

– Sikerül. At kell vágni őket. Pont ez az, érted! Ebben a nagy langyos konformista tepsiben a zsaruk őket védik, nem minket. Zavart kell okozni. Képzeld el, milyen jó, ha a zsarú ott áll a probléma kellős közepén, igazoltat, rángatja a lábát, és nem tudja, hogy kit tartóztasson le. Zavart kell okozni a fejében, ez a frankó.

– Figyelj, így! – fölálltam, hogy utánozva mutassam be a zsarukat igazoltatás közben.

– Enyhe terpeszt veszünk fel. Jobb láb ritmikusan rángat. Kis zsíros kézben a személyi, és leszegett fej. Mindent ellenőrizni! Kérdés: maga ipszilonnal mondja a nevét?

Nevettünk. A bejárat felől éktelen röhögéssel bejött egy piszkos ingű, kopott farmernadrágos férfi, de nem szemből, hanem háttal. Hátrafelé jött, egyenesen a bárpultnak, és ordinaré módon röhögött. Nem volt erőltetett ez a nevetés, hanem mélyről jövő, irdatlan, mintha most, ebben a pillanatban értene meg mindent a világból, és átvillanna a fején, hogy csak ennyi az egész, aztán a röhögést kis köhögések váltották

fel, végül már csak köhögött, és úgy tűnt, hogy nem tudja befejezni. Kissé előredőlve körülnézett, hogy figyel-e, aztán mintha az égvilágon semmi nem történt volna, hirtelen elnémult, és könnyed mozdulatokkal normálisan leült a mi asztalunkhoz. Egy pillanatra mindenki felénk fordult, volt, aki kikérte magának, hogy így viselkedjenek rendes helyen, aztán folytatták az abbamaradt csevelyt.

– Dixi – mutatott rá jobb kezével Zoltán az ismeretlen jövevényre. Öt-hat évvel lehetett idősebb nálam, de jóval öregebbnek látszott. Persze amiatt is, mert szőke, ápolatlan, zsíros haja már majdnem eltakarta a fülét, és az ilyen hosszúság az idő tájt elég ritka volt. Kitaposott tornacipőt viselt, zokni nélkül.

– Tegyen föl valamit, az isten szerelmére, vagy kapcsolja be a Luxit, mert itt döglünk meg mindnyájan – szólt oda Dixi a pincérnőnek, akit láthatóan zavart az ő viselkedése. Felém fordult, és keményen a szemembe nézett.

– A beatról akarsz hallani? Az nincs ebben a tetűfészekben – és megint nevetett egy sort, de hang nélkül, némán. – Legfeljebb nonkonformisták. De a nonkonformista lelke mélyén, ha már teljesen elhiszi magáról, hogy az, mert pechjére kívülről is annak látszik, arról álmodik, hogy mégiscsak talál megoldást. Lesz béke. Bár minden pillanatban tudja, hogy a konformista haragot élete végéig cipelnie kell, ha ugyan előbb fel nem adja. A nonkonformista kapitulál, és megmarad a gögje, hogy majd a hetvenes években bepótolja azt, amit most elmulasztott. Mit csinálsz?

– Képzőgimis vagyok, és most...

– Itt! – vágott közbe Dixi, egy pillanatra sem engedve, hogy folytassam a megkezdett mondatot.

– Hallgatlak. Tudod, a Zolival megbeszéltük, hogy...

– Akkor kérj nekünk három konyakot!

– Ő még kiskorú – szólt közbe Zoltán, cinikus mosollyal Dixire nézett, és bár nem volt benne semmi bántó, nekem ki kellett ebből olvasni a viszonyszámomat.

– Elfér még az asztalon.

– Három konyakot kérünk! – kiáltott a pincérlány felé Zoltán.

– És tegye már föl azt a szalagot, az isten szerelmére! – folytatta Dixi a rendelést. Odafordult Zolihoz, gyermeki mozdulattal összegömbölyödött, majd hirtelen átnyúlt hosszú karjával Zoltán farmeréhez, és zsebéből ügyes mozdulattal kihúzott egy fésűt. Avval a mozdulattal, amivel kivette a fésűt, egyből a hajába tette, mintha meg akarna fésűlkodni, de a zsíros és csombékos hajsálak nem engedték tovább a fésű fogait a feje búbjánál. Egyszerűen otthagya. Úgy nézett ki, mint egy japáni, akinek valamilyen vallási fejdísz keresztben áll a hajában.

Innentől kezdve nem is törődött vele, úgy tett, mintha mindig is így hordta volna a fésűs fejdíszet. A pincérnő hozta a konyakokat. Dixit stírolte, talán el is mosolyodott, de nem akarta, hogy partner legyen ebben a játékban, úgyhogy szótlanul otthagytott bennünket. Zoli megint a nonkonformizmusról kezdett beszélni, de hiába húzta elő a témát, Dixi már nem érdekelte. Ittünk.

Betért egy ötven körüli, barna bőrzakós férfi agyonrúzsoszt nőjével. Egymáshoz valók voltak, egyedül a kettejük közötti korkülönbség volt árulkodó. A férfi tessékelt, legyeskedett a nő előtt, miközben a legeldugottabb helyet kereste fürkész szemével, ahol össze lehet majd bújni, titokban. Dixi föl pattant a parányi puffról, és a bejárati ajtó melletti telefonhoz sietett. Miközben beszélt, a haját igazgatta. Kivette belőle a fésűt, és Zoltánhoz dobta. Én kaptam el.

– Nem érdekel a rajzom? Még meg sem nézted.

– Okvetlenül. Tudod, arra gondoltam, hogy veled együtt nézzük meg. Tud mindent, már beszéltem rólad.

– Be van piálva, vagy mindig ilyen?

– Mindig ilyen, de most egy kicsit felpörgött. Fantasztikusan tud regenerálódni. Ha már érzi, hogy túl sok van benne, hátramegy hányni, és úgy jön vissza, mintha most kelt volna föl.

– Állati.

– Az ürge zsarú – mondta félhangosan Dixi, amikor visszaült közénk, és fejével a bőrzakós felé intett. Aztán félhangosan, mindenki számára hallhatóan elkezdett beszélni, persze azt a látszatot tartva, hogy a mondandó hozzánk szól.

– Sunyin összejövünk kicsit... barna bőrzakó erről nem sűg... otthon... kabátban nem lehet simulni idebenn... titokban... reggel megvolt a manikűr... közben arról álmodik, hogy este odasimul a bőrkabáthoz... később tudja meg, kabát erről nem álmodik... mert a kabátot hordják... barna bőrzakó tökéletes... még csak története sincsen... hacsak be nem sűgja saját magát...

A túlrúzsos, dundi fiatal titkárnőféle és a bőrzakós rémulően hátranézett mifelénk. Tekintetükben ott volt a kérdés: „Ezek honnan tudják?” A férfi erős késztetést érzett, hogy erejét fitogtassa, tehát fölállt, és odajött az asztalunkhoz.

– Hozzám szolt?

– A barátaimmal beszélgetek – válaszolt Dixi nagy nyugalommal.

– Sérteget?... Rendört hívok!

– A barátom írt egy novellát, abból olvastunk fel.

– Figyelem magát. Vigyázzon! – a bőrzakós felemelte a fejét, és határozott léptekkel visszaült a helyére. Amikor már a túlrúzsos nőnél volt, csak akkor dobta oda neki Dixi: „Arra nem lesz szükség.”

– Menjünk már innen a francba!

Meleg volt a helyzet. Szerettem volna Dixivel beszélgetni, érezni valamit a titokból, amit magában hordoz. Hogy mer ilyen szemtelenül viselkedni egy fakabáttal, honnan van bátorsága cikizni, amikor tudja, hogy bármikor elvihetik. De volt benne valami megejtő, a viselkedésében, ami nekem nagyon tetszett. Furcsa boldogságérzés fogott el, talán azért, hogy veled lehetek. Zoli is feszengett, érezte, hogy ez a fickó elrontotta a hangulatunkat. Hirtelen fölszedte az asztalkáról papírba csomagolt illusztrációt, és megnézte.

– Nekem tetszik – azzal árnyújtotta a monotypiát Dixinek, aki kissé unottan vette kézbe. Úgy nézgette, mint egy távollátó, aki otthon hagyta a szemüvegét. Kinyújtott karjával hol távol tartotta a képet, hol meg közel hozta egészen az orráig. Sokáig tartott, amíg megszólalt.

– Úgy ábrázolni a nem elfutó nyulat, hogy a nyulat vesszük szemügyre, kissé direkt. Ha jól tudom, ez egy metafora, és valamikor rólam szolt. De hát maréknyi szellemesség híján csak nyúl maradtam – és lazán elengedte a képet a kezéből, amely a bejárati ajtó előtt esett le. Megijedtem. Nem is attól, hogy a monotypiának valami baja eshet, hanem a gesztustól, ettől a mindent elsöprő és végeredményben degradáló leejtéstől. Csak néztem rá meg a földön fekvő rajzlapra, nem tudtam mit csinálni, megnémultam. Úgy ültem ott, mint egy rakás szerencsétlenség, tehetetlenül, hiszen velem még soha senki nem csinált ilyet.

– Dixi, ne csináld ezt velem! – szolt rá Zoltán, és odament, hogy fölvegye. Amikor a kezembe nyomta, dühösen megjegyezte: – Nem érdemli meg.

– Menjünk a francba! – dörögte Dixi, aztán fölállt, átnézett a fejünk fölött, átnézett mindenki feje fölött, előszedett egy gyűrött tízforintost nadrágja zsebéből, és az asztalra dobta.

– Várj! – kiáltott Zoltán, és súgva, nagyon halkán, hogy én ne halljak belőle sokat, folytatta –, menjünk föl a Járfáshoz. Bull van.

Ő is keresgélt valami pénzt a zsebében, aztán lerakta. Elfordítottam a fejem, mintha hátul a sötétben valami érdekes dolog történe, de közben számoltam. Kiitták a Drink bár italkészletét, és bedobnak harminc forintot a kasszába?

– Jössz már? – kérdezte Dixi, és elindult a kijárat felé.

– Kevés a pénz.

– Nálad nincs semmi? – kérdezte Zoltán, de már ő is Dixi nyomába eredt.

– Talán egy húszast össze tudok kaparni.

– Az már valami! A többi majd valahogy összejön.

– Csak egy konyakot ittam.

– Ne szarj be. Majd valaki bejön, és azt levágod. Csa!

Otthagytak. Remegés fogott el az izgalomtól. Percekig nem jutott eszembe semmi. Később arra gondoltam, hogy visszajönnek, és hozzák a pénzt. Az ismerős pincérnő, aki természetesen figyelt, és mindent tudott, kihozta a számlát, és lerakta elé. Négy-százhusz forintot írt a végére.

– Ennyit ittak volna? – kérdeztem vissza, mert az nyilvánvaló volt, hogy át is vághat. Azt ír oda, amit akar, ők már nem tudják megcáfolni.

– Kétkedik?

– Á, dehogya!

– Ne legyenek kétségei a számla felől, meg a haverjai felől sem. Ezt már mással is megcsinálták. Nem maga az első.

– Nincs ennyi pénzem.

– Félóra múlva zárok. Addig találjon egy mecénást, aki kiváltja.

Komolyan beszéltem, ellentmondást nem tűrően. Mit csináljak? Eszembe jutott a Záborszki, jó haver, sok pénzzel, és ráadásul itt lakik egy köpésre. Szüleivel beszéltem, nem volt otthon. De hát kit lehet felhívni, ilyenkor este, akinek van pénze és ki tud segíteni? Nem volt senki, akihez fordulhattam volna. Van még egy utolsó dobásom. Úgy éreztem, nem fogok tudni vele beszélni. Tárcsáztam. A hívott szám kicsengett. Felvették. Ő volt az. Nagy levegőt vettem.

– Apa, gyere értem.